

Tíz nap, mely kimaradt a történelemből

Az évszakok pontos változásának előrejelzése, az eltelt idő meghatározása mindig is az emberiség egyik alapvető törekvései közé tartozott. Már az ókori tudósok próbáltak naptárakat készíteni, melyeknek alapjául különböző égitestek ciklikus változásai szolgáltak (Hold, Nap). Igyekeztek bizonyos jól behatárolható egységekre osztani az időt (nap, hónap, év). Csakhogy az alapvető probléma az, hogy a Föld ellipszis pályája miatt egy év nem fejezhető ki teljes napokban. Ezt már az ókor csillagásza is felismerték és különböző módokon próbálták orvosolni (a Nap pozíciója helyett a Holdét emelték ki; az év hosszát teljes napokban adták meg úgy, hogy négy vagy nyolc évet egy egységgé foglaltak össze). Ám a megfelelő megoldást a szökőév bevezetése jelentette. Csakhogy ezt nem mindenhol alkalmazták. Például nem használtak szökőnapokat az egyiptomiak (náluk minden év 365 napból állt, a szökőnapok hiánya miatt azonban az évkezdet végigvonult az évszakokon és csak 1460 év után eshetett ugyanarra a dátumra), a hellének és a rómaiak sem.

Ezt a problémát kívánta orvosolni Julius Caesar naptárreformja. Caesar minden negyedik évet egy nappal meghosszabított, vagyis minden negyedik évben az ég (a csillagászati helyzet) és a naptár is összhangban volt (a köztes három év valamivel rövidebb volt mint a Nap-év, de ez az említett negyedik évben ki lett egyenlítve). Így egy év 365,25 nap hosszú lett. Ennek köszönhetően a csillagászati Nap-évhez viszonyított korábbi évi hatórás eltérés 11 perces hibára csökkent. Az ókori rómaiak számára ezzel a probléma gyakorlatilag megoldódott. Nem így az utókor számára. Ugyanis ez a 11 perc az évek, évszázadok alatt egyre csak halmozódott, és a percekből órák, majd napok lettek. Ennek a problémának az orvoslására vállalkozott XIII. Gergely pápa 1582-ben amikor úgy döntött, hogy helyre billenti az "elcsúszott időt". Ehhez módosítani kellett a szökőév szabályt (400 év alatt 100 helyett csak 97 szökőnap legyen beiktatva). Ezt a következő pótszabállyal lehetett elérni: a teljes évszázadok nem szökőévek, kivéve ha négyszázzal oszthatók. (így például 1700, 1800, 1900 nem volt szökőév, de 2000 szökőév volt, hiszen osztható négyszázzal).

Ám volt még egy fontos dolog melyet a pápának meg kellett tennie ahhoz, hogy a naptári idő végleg a helyére kerüljön: 10 napot egyszerűen át kellett ugornia. Vagyis 1582. október 4-e után nem 5-e, hanem 15-e következett, azaz tíz nap egyszerűen kimaradt a történelemből.

Szabó Viktor
wwq@freemail.hu